

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

3. september 2020*

Eelotsusetaotlus – Lennutransport – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Artikkel 7 – Õigus hüvitisele lennu hilinemise või tühistamise korral – Hüvitamise kord – Omavääringus väljendatud taotlus – Riigisisene õigusnorm, mis keelab võlausaldajal valida vääringut

Kohtuasjas C-356/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy XV Wydział Gospodarczy (Varssavi piirkonna kohus, XV kaubanduskolleeegium, Poola) 16. aprilli 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. mail 2019, menetluses

Delfly sp. z o.o.

versus

Smartwings Poland sp. z o. o., endine Travel Service Polska sp. z o.o.,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president L. S. Rossi, kohtunikud J. Malenovský (ettekandja) ja F. Biltgen,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Delfly sp. z o.o., esindaja: *advokat* J. Pruszyński,
- Smartwings Poland sp. z o. o., endine Travel Service Polska sp. z o.o., esindaja: *advokat* M. Skrzypek,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B. Sasinowska ja N. Yerrell,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10), artikli 7 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud Delfly sp. z o. o. ja lennuettevõtja Smartwings Poland sp. z o. o., endine Travel Service sp. z o.o. vahelises kohtuvaidluses määruse nr 261/2004 alusel esitatud kahju hüvitamise nõude üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 261/2004 põhjendus 1 on sõnastatud järgmiselt:
„Õhustranspordi valdkonnas [Euroopa Liidu] võetava meetme eesmärk on muu hulgas tagada reisijate kaitstuse kõrge tase. Peale selle tuleks täielikult võtta arvesse kõiki tarbijakaitse üldisi nõudeid.“
- 4 Määruse artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:
„Käesolevat määrust kohaldatakse:
a) reisijate suhtes, kes lendavad välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast;
b) reisijate suhtes, kes lendavad kolmanda riigi lennujaamast asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaama, ning kui sellistele reisijatele ei ole antud hüvitust või makstud kompensatsiooni ning kui nad pole saanud abi selles kolmandas riigis, kui asjaomast lendu opereeriv lennuettevõtja on ühenduse ettevõtja.“
- 5 Määruse artiklis 7 „Õigus hüvitusele“ on ette nähtud:
„1. Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:
a) 250 euro ulatuses kõikide kuni 1500 kilomeetri pikkuste lendude puhul;
b) 400 euro ulatuses kõikide üle 1500 kilomeetri pikkuste ühendusesiseste lendude ning kõikide muude 1500–3500 kilomeetri pikkuste lendude puhul;
c) 600 euro ulatuses kõikide muude kui punktides a või b nimetatud lendude puhul.“

Vahemaa määramisel võetakse aluseks lõppsihtkoht, kuhu reisija jõuab lennureisist mahajätmise või lennu tühistamise tõttu pärast kavandatud aega.

[...]

3. Lõikes 1 osutatud hüvitist makstakse sularahas, elektroonilise pangaülekanadena, pangakorralduse või pangatšekkidenä või kirjalikul kokkuleppel reisijaga reisitšekkides ja/või muudes teenustes.

[...]“.

Poola õigus

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

- 6 17. novembri 1964. aasta seadus tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohta (ustawa Kodeks postępowania cywilnego) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) artikli 321 lõikes 1 on sätestatud, et kohus ei või teha otsust nõude kohta, mida talle ei ole esitatud, ega teha otsust *ultra petita*.
- 7 Selle seadustiku artikli 505¹ lõikes 1, mis reguleerib lihtsustatud menetlust, on sätestatud, et seda kohaldatakse lepingutest tulenevate nõuete suhtes, kui vaidluse eseme väärtus ei ületa 20 000 [Poola zlotti (PLN) (ligikaudu 4487 eurot)], ja kautsjonist, kvaliteedi tagatisest või tarbijale müüdud kauba lepingule mittevastavusest tulenevate nõuete puhul, kui lepingu eseme väärtus ei ületa nimetatud summat.
- 8 Nimetatud seadustiku artikli 505⁴ lõike 1 esimene lause on sõnastatud järgmiselt:

„Nõude muutmine ei ole lubatud.“

Tsiviilseadustik

- 9 23. aprilli 1964. aasta seadus tsiviilseadustiku kohta (ustawa Kodeks cywilny) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (*Dz. U.* 2018, jrk nr 1025) artiklis 358 on sätestatud:
- „1. Kui Poola Vabariigi territooriumil täitmisele pööratava kohustuse ese on välisvaluutas nomineeritud rahasumma, võib võlgnik täita kohustuse Poolas kehtivas vääringus, välja arvatud juhul, kui õigusaktis, kohustuse allikaks olevas kohtuotsuses või õigustehingus on ette nähtud kohustuse täitmine eranditult välisvaluutas.
2. Välisvaluuta väärtus määratakse kindlaks Narodowy Bank Polski (Poola keskpang) poolt nõude sissenõutavuse kuupäeval avaldatud keskmise kursi kohaselt, kui õigusaktis, kohtuotsuses või õigustehingus ei ole ette nähtud teisiti.
3. Kui võlgnik hilineb kohustuse täitmisega, võib võlausaldaja nõuda kohustuse täitmist Poolas kehtivas vääringus Poola keskpanga poolt makse tegemise kuupäeval avaldatud keskmise kursi alusel.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 Xil oli kinnitatud broneering Varssavis (Poola) asuvalt lennuettevõtjalt Smartwings Poland, endine Travel Service, lennuks kolmandas riigis asuvast linnast A Poolas asuvasse linna B. 23. juulil 2017 ilmus ta õigeaegselt selle lennu registreerimisele. Lend hilines üle kolme tunni. Ei ole tuvastatud, et X oleks saanud väljumiskoha kolmandas riigis hüvitist, kompensatsiooni või abi määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses.
- 11 X, kellel oli selle määruse artikli 7 lõike 1 alusel õigus saada hüvitist summas 400 eurot, loovutas oma nõude Varssavis asuvale äriühingule Delfly. Seejärel pöördus Delfly eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, et viimane kohustaks Smartwings Polandit, endine Travel Service, tasuma talle 1698,64 Poola zlotti, mis Poola Keskpanga poolt kahju hüvitamise nõude esitamise kuupäeval kehtestatud

vahetuskursi alusel vastas 400 eurole. Selle kohtu esitatud selgitustest nähtub, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 505¹ kohaselt vaadatakse lepinguliste kohustustega seotud vaidlused tingimata läbi nn lihtsustatud menetluses, kui asjaomane summa ei ületa 20 000 Poola zlotti (ligikaudu 4487 eurot).

- 12 Smartwings Poland, endine Travel Service, palus jätta kahju hüvitamise nõude rahuldamata eelkõige põhjusel, et vastupidi liikmesriigi õiguses sätestatud oli see väljendatud vales vääringus – nimelt Poola zlottides (PLN), mitte eurodes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et nn lihtsustatud menetluse raames ei näe tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 505⁴ lõike 1 esimene lause ette mingit võimalust nõuet muuta. Nimetatud kohtu arvates aga tuleb vääringu, milles nõue on väljendatud, muutmist käsitada taotluse muutmisenä.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et 23. aprilli 1964. aasta tsiviilseadustiku põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni artiklit 358 on Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) tõlgendanud kohtuasjas III CSK 273/11 16. mail 2012 langetatud kohtuotsuses. Ta toob välja, et selles kohtuasjas käsitletav nõue oli välisvaluutas nomineeritud ning et pooled ei olnud kokku leppinud selle konverteerimises Poola zlottidesse (PLN). Kuna võlgnik ei olnud otsustanud maksta tasumisele kuuluvat summat Poola vääringus ja pooled ei olnud selles osas kokku leppinud, leidis Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus), et võlausaldaja võib nõuda maksmist üksnes välisvaluutas. Nimetatud kõrgeima kohtu arvates on üksnes võlgnikul õigus valida vääring, milles ta oma kohustust täidab, olenemata sellest, kas ta teeb selle ettenähtud tähtaja jooksul või tavalise hilinemisega või viivitusega. Kui võlgnik viivitab sellise soorituse täitmisega, mille ese on välisvaluutas väljendatud rahasumma, on võlausaldajal üksnes õigus valida kohaldatav vahetuskurss. Lisaks on võlausaldajal õigus valida vahetuskurss üksnes siis, kui võlgnik on valinud Poola vääringu.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib samuti, et see kohtuotsus on aluseks kohtupraktikale, mida kohaldatakse jätsid liikmesriigi kohtud rahuldamata hüvitisnõuded hilinevad lennu tagajärgede eest, milles nõuet väljendati omavääringus, kuigi võlanõue oli nomineeritud välisvaluutas. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kohtul on võimatu sellises olukorras otsust teha, kuna tal on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 321 lõike 1 alusel keelatud teha otsust nõude kohta, mida talle ei esitatud.
- 15 Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, tulenevad eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused asjaolust, et Poola kohtud ei ole määruse nr 261/2004 sätteid tõlgendanud ühetaoliselt nende vaidluste puhul, milles hageja nõuab lennu hilinemise tõttu tekkinud kahju hüvitamist, väljendatuna omavääringus.
- 16 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy XV Wydział Gospodarczy (Varssavi piirkonna kohus, XV kaubanduskolleeium, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - „1. Kas [määruse nr 261/2004] artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei reguleeri mitte ainult hüvitise maksmise kohustuse ulatust, vaid ka selle täitmise korda?
 2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas reisija või tema õigusjärglane võib nõuda 400 euro suuruse summa maksmist muus vääringus, eelkõige tühistatud või hilinevad lennu reisija elukohariigis kehtivas vääringus?
 3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, siis milliste kriteeriumide järgi tuleks määrata vääring, milles reisijal või tema õigusjärglasel on õigus maksmist nõuda, ning millist valuutavahetuskurssi tuleks kohaldada?
 4. Kas [määruse nr 261/2004] artikli 7 lõike 1 või muude sätetega on vastuolus selliste riigisiseste kohustuse täitmist käsitlevate õigusnormide kohaldamine, mille tulemuseks on reisija või tema õigusjärglase esitatud hagi rahuldamata jätmine pelgalt sel põhjusel, et nõue on vääralt määratletud reisija elukohariigi vääringus, mitte eurodes, nagu on ette nähtud määruse artikli 7 lõikes 1?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 17 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrust nr 261/2004 ja eelkõige selle artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et reisija, kelle lend on tühistatud või hilines pikaajaliselt, või tema õigusjärglane võib nõuda selles sättes osutatud hüvitise maksmist tema elukohas kehtivas omavääringus, mistõttu on nimetatud sättega vastuolus liikmesriigi õigusnormid või kohtupraktika, mis näevad ette, et reisija või tema õigusjärglase poolt esitatud nõue tuleb jätta rahuldamata üksnes sel põhjusel, et see on väljendatud omavääringus.
- 18 Määruse nr 261/2004 artikli 7 lõige 1 näeb ette, et kui osutatakse sellele artiklile, saavad reisijad hüvitist summas 250–600 eurot sõltuvalt asjaomaste lendudega kaetud vahemaast.
- 19 Määruse nr 261/2004 artikli 7 lõike 3 kohaselt makstakse selle määruse artikli 7 lõike 1 alusel makstavat hüvitist sularahas, elektroonilise pangapälekandena, pangakorralduse või pangatšekkidenä või kirjalikul kokkuleppel reisijaga reisitšekkides ja/või muudes teenustes.
- 20 Artikli 7 lõike 1 ja lõike 3 vastavate sõnastuste võrdlusest tuleneb, et kuigi nimetatud hüvitist võib olenevalt olukorrast maksta mõnel selles sättes ette nähtud viisil, ei ole seevastu sõnaselgelt ette nähtud mingit sarnast vabadust omavääringu kohta peale euro, milles seda hüvitist makstakse.
- 21 Sellest võrdlusest ei saa siiski tuletada, tuginedes *a contrario* argumendile, et tõlgendamisruum seoses omavääringuga, mis ei ole euro, on *a priori* välistatud.
- 22 Nimelt, esiteks olgu märgitud, et määruse nr 261/2004 peamine eesmärk, nagu nähtub eelkõige selle põhjendusest 1, on tagada reisijate kaitstuse kõrge tase (vt selle kohta eelkõige 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Euroopa Kohus on seega otsustanud, et selle eesmärgi kohaselt tuleb lennureisijatele õigusi andvaid sätteid tõlgendada laialt (vt selle kohta eelkõige 19. novembri 2009. aasta kohtuotsus Sturgeon jt, C-402/07 ja C-432/07, EU:C:2009:716, punkt 45, ning 4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, punkt 23).
- 24 Sellest järeldub, et määruse nr 261/2004 artiklis 7 ette nähtud õigust hüvitisele tuleb tõlgendada laialt.
- 25 Sellega seoses, nagu ka Euroopa Kohus on märkinud, on määruse nr 261/2004 eesmärk ühetaoliselt ja viivitamatult hüvitada erinev kahju, mis on tekkinud tõsistest ebamugavustest reisijate õhuvool (vt selle kohta 10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus IATA ja ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punktid 43 ja 45), ning eelkõige maksta hüvitist kahju kannatanud reisijatele.
- 26 Asjaolu, et sellise kahju eest hüvitise saamise õigus seatakse sõltuvusse tingimusest, et tasumisele kuuluv hüvitis tuleb kahju kannatanud reisijale maksta eurodes, välistades mis tahes muu omavääringu, piiraks aga selle õiguse kasutamist ja rikuks seega käesoleva kohtuotsuse punktis 24 nimetatud laia tõlgendamise nõuet.
- 27 Teiseks tuleb märkida, et määrus nr 261/2004 on reisijatele kohaldatav, tegemata neil vahet kodakondsuse või elukoha alusel, kusjuures asjakohane on selle määruse artikli 3 lõike 1 punktides a ja b osutatud kriteerium ehk koht, kus asub nende reisijate lähtelennujaam.
- 28 Seetõttu tuleb reisijaid, kellel on õigus saada hüvitist määruse nr 261/2004 artikli 7 alusel, käsitada nii, et nad on kõik võrreldavates olukordades, kuna neile kõigile hüvitatakse ühetaoliselt ja viivitamata selle määruse alusel hüvitatav kahju.

- 29 Sellega seoses tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt tõlgendada kõiki liidu õigusnorme – nagu määrust nr 261/2004 – kooskõlas kogu esmase õigusega, sealhulgas võrdse kohtlemise põhimõttega, mis nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud (vt eelkõige 19. novembri 2009. aasta kohtuotsus *Sturgeon jt*, C-402/07 ja C-432/07, EU:C:2009:716, punkt 48).
- 30 Kui aga kehtestada tingimus, mille kohaselt saab määruse nr 261/2004 artikli 7 lõikes 1 ette nähtud hüvitise summat, mida nõuab kahju kannatanud reisija või tema õigusjärglane, maksta üksnes eurodes, välistades – nagu põhikohtuasjas – kehtiva omavääringu ühes liikmesriigis, mis ei kuulu euroalasse, siis võib see kaasa tuua kahjustatud reisijate või nende õigusjärglaste erineva kohtlemise, ilma et sellele erinevale kohtlemisele saaks anda ühtegi objektiivset põhjendust.
- 31 Eeltoodust tuleneb, et määruses nr 261/2004 sätestatud nõudega tõlgendada lennureisijate õigusi laialt ning kahju kannatanud reisijate ja nende õigusjärglaste võrdse kohtlemise põhimõttega oleks vastuolus, kui reisijal, kellel on õigus hüvitisele selle määruse artikli 7 lõike 1 alusel, keelatakse nõuda selle hüvitise kogusumma maksmist oma elukohas kehtivas omavääringus.
- 32 Kolmandaks tuleb märkida, et eeltoodut arvestades eeldab tasumisele kuuluva hüvitise maksmine asjaomaste reisijate elukohas kehtivas omavääringus tingimata seda, et euro konverteeritakse sellesse vääringusse.
- 33 Kuna määrus nr 261/2004 ei sisalda ühtegi viidet, jääb ümberarvutamise kord, sealhulgas selle suhtes kohaldatava vahetuskursi kindlaksmääramine, liikmesriikide riigisisese õiguse reguleerimisalasse, järgides võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid.
- 34 Neid kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et määrust nr 261/2004 ja eelkõige selle artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et reisija, kelle lend tühistati või pikaajaliselt hilines, või tema õigusjärglane võib nõuda selles sättes nimetatud hüvitise tasumist oma elukohas kehtivas omavääringus, mistõttu on selle sättega vastuolus liikmesriigi õigusnormid või kohtupraktika, mis näevad ette, et reisija või tema õigusjärglase poolt esitatud nõue tuleb jätta rahuldamata üksnes sel põhjusel, et see on väljendatud omavääringus.

Kohtukulud

- 35 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrust (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, ja eelkõige selle artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et reisija, kelle lend tühistati või pikaajaliselt hilines, või tema õigusjärglane võib nõuda selles sättes nimetatud hüvitise tasumist oma elukohas kehtivas omavääringus, mistõttu on nimetatud sättega vastuolus liikmesriigi õigusnormid või kohtupraktika, mis näevad ette, et reisija või tema õigusjärglase poolt esitatud nõue tuleb jätta rahuldamata üksnes sel põhjusel, et see on väljendatud omavääringus.

Allkirjad